

ΕΛΛΗΝΙΚΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ
ΓΙΑ
ΤΟΥΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ

Save the Children

ΕΛΛΑΔΑ:

Παιδιά που μετακινούνται

Ενημερωτικό Δελτίο

Ιούλιος - Αύγουστος 2021

*Τζαμπάρ, 15 ετών
με τη μικρή του αδελφή στο γραφείο του ΕΣΠ στην Αθήνα

ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

Σύμφωνα με στοιχεία της 30ής Ιουνίου 2021, η Ελλάδα φιλοξενεί περίπου 49.200 αιτούντες άσυλο.¹ Από τις αρχές του 2021, αφίχθηκαν συνολικά στη χώρα από στεριά και θάλασσα 3.606 άτομα.²

18.080 αιτούντες άσυλο διαμένουν σε 24 δομές τις οποίες διαχειρίζονται οι Ένοπλες Δυνάμεις,³ ενώ 18.747 αιτούντες άσυλο και πρόσφυγες φιλοξενούνται στο πλαίσιο του προγράμματος στέγασης ESTIA II, το 47% των οποίων είναι παιδιά.⁴

Περισσότεροι από 7.500 πρόσφυγες και δικαιούχοι διεθνούς προστασίας⁵ κατοικούν στα νησιά του ανατολικού Αιγαίου (σε καταυλισμούς, ΚΥΤ, ESTIA, αλλού) – συμπεριλαμβανομένων 1.725 (23%) παιδιών. Το 70% αυτών των παιδιών είναι κάτω των 12 ετών. 241 εξ αυτών (14%) είναι ασυνόδευτα παιδιά ή χωρισμένα από τις οικογένειές τους (ΑΑ) και είναι κυρίως παιδιά από το Αφγανιστάν.⁶

ΚΥΡΙΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ

Στην Ελλάδα

Ο εκ μέρους της ελληνικής κυβέρνησης χαρακτηρισμός της Τουρκίας ως «ασφαλούς τρίτης χώρας» για τους υπηκόους της Συρίας, του Αφγανιστάν, της Σομαλίας, του Πακιστάν, του Μπαγκλαντές ή εκείνους με τελευταία συνήθη διαμονή τις παραπάνω χώρες, δυνάμει της Κοινής Υπουργικής Απόφασης (ΚΥΑ) που δημοσιεύτηκε τον Ιούνιο του 2021, προκαλεί σοβαρές ανησυχίες.⁷

Η απόφαση αυτή της κυβέρνησης σημαίνει ότι οι αιτήσεις ασύλου που υποβάλλονται από αιτούντες, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών, που προέρχονται από αυτές τις πέντε χώρες δύνανται να απορριφθούν ως απαράδεκτες χωρίς να αξιολογηθεί κάθε αίτηση επί της ουσίας. Η Κοινή Υπουργική Απόφαση αποτελεί ουσιαστικά μια απόπειρα μετακύλισης της ευθύνης για τη μεγάλη πλειονότητα των αιτούντων άσυλο στα εδάφη της Ελλάδας προς μια τρίτη χώρα, χωρίς τη δέουσα διαδικασία και χωρίς επαρκείς εγγυήσεις.

¹ Στοιχεία που δημοσιεύθηκαν στις 15 Ιουλίου 2021, Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου (ΥΜΑ), διαθέσιμα στην ιστοσελίδα <https://bit.ly/3rPXkal>

² Στο ίδιο.

³ Ανακοίνωση Τύπου, Γενικό Επιτελείο Εθνικής Άμυνας, 29 Ιουλίου 2021, διαθέσιμη στην ιστοσελίδα <https://bit.ly/3fzE2Sa>

⁴ Δελτίο Τύπου ESTIA II, Ιούνιος 2021, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://bit.ly/3CbL2hE>

⁵ Περιλαμβάνει αιτούντες και δικαιούχους διεθνούς προστασίας.

⁶ ΥΑ/ΟΗΕ, Aegean Islands Weekly Snapshot, 19-25 Ιουλίου 2021, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://bit.ly/3jrKxY9> (στα αγγλικά)

⁷ ΚΥΑ 42799/2021 ΦΕΚ 2425/Β/7-6-2021. Βλ. επίσης Συνέντευξη Τύπου από 14 Ιουλίου 2021, με τη συμμετοχή ΜΚΟ (μεταξύ των οποίων και το ΕΣΠ), της ΥΑ/ΟΗΕ και των ίδιων των δικαιούχων, διαθέσιμη στην ιστοσελίδα <https://fb.me/e/1yTuN4tY0>

Υπάρχουν ήδη προσφυγές ευάλωτων οικογενειών με παιδιά, που οι αιτήσεις τους κρίθηκαν απαράδεκτες βάσει της ΚΥΑ, και που εκκρεμούν ενώπιον των Επιτροπών Προσφυγών της Υπηρεσίας Ασύλου.⁸

Σε απάντηση στην ως άνω ΚΥΑ, η ΥΑ/ΟΗΕ συνιστά η Ελλάδα «να επανεξετάσει αυτή την εκτεταμένη χρήση των διαδικασιών κρίσης του παραδεκτού στην Ελλάδα, προτάσσοντας τις δίκαιες, επί της ουσίας και ταχείς διαδικασίες ασύλου» και «να παρέχει απρόσκοπτη πρόσβαση σε επί της ουσίας διαδικασίες ασύλου όταν ένα άτομο δεν μπορεί να επανεισαχθεί για να αποφευχθούν καταστάσεις νομικής αβεβαιότητας και παρατεταμένης κράτησης».⁹

Απόκριση στις εξελίξεις στο Αφγανιστάν

Η αντίδραση των Ελλήνων πολιτικών στην κατάληψη της εξουσίας στο Αφγανιστάν από τους Ταλιμπάν τον Ιούλιο και τον Αύγουστο του 2021 ήταν να υπογραμμίσουν ότι η Ελλάδα θα επιδιώξει να λάβει μέτρα για να αποτρέψει την άφιξη σημαντικού αριθμού προσφύγων στη χώρα. Σε συνάντηση των Υπουργών Εξωτερικών της ΕΕ στις 17 Αυγούστου, ο Υπουργός Εξωτερικών Νίκος Δένδιας τόνισε την ανάγκη «προστασίας των συνόρων της ΕΕ».¹⁰ Το μήνυμα αυτό επανέλαβε και ο Υπουργός Προστασίας του Πολίτη Μιχάλης Χρυσοχοϊδης, ο οποίος, κατά την ανακοίνωση της ολοκλήρωσης του φράχτη μήκους 40 χιλιομέτρων στα ελληνικά σύνορα με την Τουρκία, δήλωσε ότι τα σύνορα της Ελλάδας θα είναι «απαραβίαστα».¹¹

Έπειτα από δηλώσεις εκ μέρους του Τούρκου προέδρου Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν ότι η Τουρκία δε θα γίνει «η αποθήκη προσφύγων της Ευρώπης», ο Πρωθυπουργός της Ελλάδας Κυριάκος Μητσοτάκης συζήτησε το θέμα με τον Τούρκο ηγέτη και οι δύο χώρες συμφώνησαν να προσπαθήσουν να περιορίσουν τα μεταναστευτικά και προσφυγικά ρεύματα από το Αφγανιστάν στις γειτονικές του χώρες.

Η έμφαση που δόθηκε στην αποτροπή σημαίνει και ελάχιστη προετοιμασία ή σχεδιασμό έκτακτης ανάγκης για το ενδεχόμενο αύξησης των αφίξεων. Επιπλέον, η Κοινή Υπουργική Απόφαση, η οποία ορίζει την Τουρκία ως ασφαλή τρίτη χώρα για τους Αφγανούς και περιορίζει την ικανότητά τους να αιτούνται άσυλο στην Ελλάδα, σε συνδυασμό με τη συνέχιση των «επαναπροωθήσεων» και την καταγγελλόμενη κακομεταχείριση των προσφύγων στην Τουρκία, σημαίνει ότι τα παιδιά από το Αφγανιστάν αντιμετωπίζουν αναρίθμητους και απαράδεκτους κινδύνους όταν αιτούνται άσυλο στην Ευρώπη.¹²

⁸ Πληροφορίες από δικηγόρους του ΕΣΠ που εργάζονται στη Λέσβο.

⁹ «Θέση και Συστάσεις της Υπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες για τον χαρακτηρισμό Ασφαλούς Τρίτης Χώρας από την Ελλάδα, ΥΑ/ΟΗΕ», 2 Αυγούστου 2021, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα:

https://www.unhcr.org/gr/22925-thesis_kai_systaseis_ypatis_armosteias.html

¹⁰ «Ανακοίνωση σχετικά με την συμμετοχή του Υπουργού Εξωτερικών Νίκου Δένδια στην έκτακτη τηλεδιάσκεψη των Υπουργών Εξωτερικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Αφγανιστάν (17.08.2021)», διαθέσιμη στην ιστοσελίδα: <https://www.mfa.gr/epikairoτητα/diloseis-omilies/anakoinose-skhetika-me-ten-summetokhe-tou-upourgou-exoterikon-nikou-dendia-sten-ektakte-telediaskepse-ton-upourgon-exoterikon-tes-europaikes-enoses-gia-to-afghanistan-17082021.html>

¹¹ “Greece completes border wall extension to deter potential Afghan migrants,” Reuters, 21 Αυγούστου 2021, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://www.reuters.com/world/europe/greek-pm-turkeys-erdogan-will-discuss-afghanistan-friday-2021-08-20/> (στα αγγλικά)

¹² “Afghan Refugees Find a Harsh and Unfriendly Border in Turkey,” *The New York Times*, 23 Αυγούστου 2021, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://www.nytimes.com/2021/08/23/world/europe/afghanistan-refugees-turkey-iran-taliban-airport.html> (στα αγγλικά)

Η κρίση στο Αφγανιστάν συνέβη σε μια περίοδο αυξημένων εντάσεων ανάμεσα στην Ελλάδα και στην Τουρκία σχετικά με τα προσφυγικά θέματα. Ο Υπουργός Μετανάστευσης και Ασύλου Νότης Μηταράκης απέστειλε επιστολή στον Αντιπρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Μαργαρίτη Σχοινά και στους ευρωπαίους Επιτρόπους Ylva Johansson και Oliver Varhelyi, καθώς και στον Εκτελεστικό Διευθυντή της Frontex Fabrice Leggeri, κατηγορώντας την Τουρκία για το γεγονός ότι προκάλεσε τη βύθιση σκάφους που μετέφερε 13 μετανάστες και δεν τους διέσωσε. Η Ελληνική Ακτοφυλακή έσωσε δέκα από αυτά τα άτομα, ενώ τα τρία αγνοούνται.¹³ Ο κ. Μηταράκης ζήτησε επίσης την επιστροφή 1.908 παράτυπων μεταναστών στην Τουρκία,¹⁴ διαμαρτυρούμενος και πάλι σχετικά με την εφαρμογή της συμφωνίας ΕΕ-Τουρκίας του Μαρτίου του 2016, υποστηρίζοντας ότι η Τουρκία δεν απαγορεύει την πρόσβαση στην ελληνική επικράτεια, όπως υποτίθεται ότι θα έπρεπε να κάνει σύμφωνα με τους όρους της συμφωνίας.

Είμαι 15 ετών και ζω στην Ελλάδα με την οικογένειά μου εδώ και περισσότερα από 2,5 χρόνια. Προσπαθώ όσο μπορώ να μάθω την ελληνική γλώσσα, μου αρέσει πολύ να διαβάζω βιβλία και πηγαίνω στο ελληνικό σχολείο. Έχω καλούς συμμαθητές. Όλο αυτόν τον καιρό στην Ελλάδα, δε μας δόθηκε ραντεβού με την Υπηρεσία Ασύλου για να κάνουμε τη συνέντευξή μας – και εννοώ να κάνουμε έστω τη συνέντευξη, όχι να βγει απόφαση. Όλο αυτόν τον καιρό δεν έχουμε τα τελικά χαρτιά, απλώς περιμένουμε και περιμένουμε. Τώρα, ξαφνικά, μετά από 2,5 χρόνια, μας κάλεσαν να κάνουμε τη συνέντευξη και, αντί να μας ρωτήσουν για τη ζωή μας στο Αφγανιστάν και για τους σοβαρούς κινδύνους που αντιμετωπίζαμε εκεί, μας ρωτούν για τη διαμονή μας στην Τουρκία. Στενοχωρηθήκαμε πολύ, όχι μόνο εγώ, αλλά όλα τα μέλη της οικογένειάς μου, διότι περιμέναμε 2,5 χρόνια για μια συνέντευξη σχετικά με τη ζωή μας στη χώρα μας και δεν περιμέναμε ερωτήσεις για τη διαμονή μας σε άλλη χώρα.

Στην Τουρκία, οι άνθρωποι εκεί δε μας θέλουν, δε μας φέρονται φιλικά, και η τουρκική κυβέρνηση δε δίνει χαρτιά στους Αφγανούς – αντιθέτως, όποτε θέλουν, σε στέλνουν πίσω στο Αφγανιστάν, ό,τι προβλήματα κι αν έχεις. Ανησυχώ γι' αυτό, στην Ελλάδα η νομοθεσία αλλάζει κάθε μέρα και δεν μπορούμε να κάνουμε τίποτα, δεν μπορούμε να προγραμματίσουμε το μέλλον. Δεν μπορώ να αποφασίσω τι να σπουδάσω ή τι επάγγελμα να κάνω, καθώς δεν έχω χαρτιά και δεν ξέρω τίποτα για το μέλλον μου.

Για να είμαι ειλικρινής, η κατάσταση είναι πολύ άσχημη στην Ελλάδα, αλλά δεν μπορώ να κατηγορήσω την κυβέρνηση που δεν μπορεί να με στηρίξει. Υπάρχουν χιλιάδες πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο, οπότε δεν μπορούν να ασχοληθούν με μένα. Αλλά μερικές φορές στενοχωριέμαι πραγματικά και σκέφτομαι: γιατί με αφήνουν αβοήθητο;

Για μένα δεν έχει σημασία σε ποια χώρα θα ζήσω. Δε χρειάζεται να πάω στη Γερμανία ή σε οποιαδήποτε άλλη χώρα, ο ελληνικός λαός είναι πολύ καλόκαρδος και ευγενικός. Όπου κι αν ζήσω, αυτό που με νοιάζει είναι να είμαι σε μια χώρα όπου υπάρχει ανθρωπιά και ο κόσμος έχει πραγματικά ανθρώπινα δικαιώματα. Μια τέτοια χώρα είναι μια χώρα για να ζήσει και να σπουδάσει κανείς και να προσφέρει στον λαό της.

*Τζαμπάρ, 15 ετών από το Αφγανιστάν, που τώρα διαμένει με την οικογένειά του στην Αθήνα

¹³ «Η Ελλάδα καταγγέλλει την Τουρκία για το ναυάγιο ανοιχτά της Λέσβου», Αθηναϊκό-Μακεδονικό Πρακτορείο Ειδήσεων, 3 Αυγούστου 2021, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://www.amna.gr/home/article/575409/1-Ellada-kataggelei-tin-Tourkia-gia-to-nauagio-anoichta-tis-Lesbou->

¹⁴ Δελτίο Τύπου του ΥΜΑ, 28 Ιουλίου 2021, διαθέσιμο στη <https://migration.gov.gr/neo-aitima-tis-elladas-gia-tin-epistofi-1908-paranomou-oikonomikon-metanaston-stin-toyria/>

Μια άλλη σημαντική εξέλιξη είναι η αποζημίωση που επιδίκασε το Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών στην οικογένεια ενός υπηκόου Συρίας, ο οποίος πέθανε λόγω εισπνοής μονοξειδίου του άνθρακα στην προσπάθειά του να ζεσταθεί στη Μόρια. Το δικαστήριο αναγνώρισε την υποχρέωση που έχουν οι ελληνικές αρχές να προστατεύουν τους μετανάστες από το ψύχος και τις απάνθρωπες συνθήκες στα Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης (ΚΥΤ) σύμφωνα με την εθνική και την ευρωπαϊκή νομοθεσία.¹⁵

Ευρωπαϊκές εξελίξεις

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Κοινωνικών Δικαιωμάτων, με την απόφασή της της 12ης Ιουλίου 2021, έθεσε ένα νέο ορόσημο σε θέματα προστασίας των παιδιών στην Ελλάδα. Η συλλογική προσφυγή που κατατέθηκε ενώπιον της Επιτροπής από τη Διεθνή Επιτροπή Νομικών (International Commission of Jurists – ICJ), το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες και τους Εξόριστους (European Council on Refugees and Exiles – ECRE) με την υποστήριξη του Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες (ΕΣΠ), ανέδειξε σοβαρές συστημικές αδυναμίες στο δίκαιο, την πολιτική και την πρακτική στην Ελλάδα, οι οποίες στερούν από τα ασυνόδευτα παιδιά μετανάστες στη χώρα τα δικαιώματα στέγασης, υγείας, κοινωνικής και ιατρικής μέριμνας, εκπαίδευσης και κοινωνικής, νομικής και οικονομικής προστασίας, που προβλέπονται βάσει του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη.

Ειδικότερα, στην απόφασή της επί της ουσίας, η Επιτροπή αποφάνθηκε ομόφωνα ότι:

- ➔ Υπάρχει παραβίαση του άρθρου 31.1 του Χάρτη λόγω της μη παροχής κατάλληλης στέγασης στα παιδιά πρόσφυγες και αιτούντα άσυλο στα νησιά και λόγω έλλειψης επαρκούς μακροχρόνιας στέγασης για τα ασυνόδευτα παιδιά πρόσφυγες και αιτούντα άσυλο στην ηπειρωτική χώρα.
- ➔ Υπάρχει παραβίαση του άρθρου 17.1 του Χάρτη λόγω των ακατάλληλων συνθηκών στέγασης των ασυνόδευτων παιδιών μεταναστών και της έλλειψης αποτελεσματικού συστήματος επιτροπείας για ασυνόδευτα παιδιά και παιδιά μετανάστες που έχουν χωριστεί από τις οικογένειές τους· επίσης λόγω της κράτησης ασυνόδευτων παιδιών μεταναστών στο πλαίσιο του συστήματος «προστατευτικής φύλαξης».
- ➔ Υπάρχει παραβίαση του άρθρου 7.10 του Χάρτη, λόγω μη λήψης των αναγκαίων μέτρων για να εξασφαλιστεί στα συνοδευόμενα και ασυνόδευτα παιδιά μετανάστες η ειδική προστασία έναντι σωματικών και ηθικών κινδύνων.
- ➔ Υπάρχει παραβίαση του άρθρου 17.2 του Χάρτη λόγω της έλλειψης πρόσβασης στην εκπαίδευση για τα συνοδευόμενα και ασυνόδευτα παιδιά μετανάστες στα νησιά.
- ➔ Υπάρχει παραβίαση των άρθρων 11.1 και 3 του Χάρτη λόγω της μη παροχής κατάλληλης στέγης και επαρκούς υγειονομικής περίθαλψης σε συνοδευόμενα και ασυνόδευτα παιδιά μετανάστες στα νησιά και κατάλληλης στέγης σε ασυνόδευτα παιδιά μετανάστες στην ηπειρωτική χώρα.

¹⁵ Η δικαστική απόφαση υπ' αριθμ. 6341/2021 είναι διαθέσιμη στην ιστοσελίδα:

<https://www.lawspot.gr/nomika-nea/astiki-eythyni-gia-thanato-syrioy-diamenonta-sto-kentro-ypodohis-kai-taytopoiisis-sti>

Επιπλέον, ισχυρισμοί περί επαναπροωθήσεων εκ μέρους των ελληνικών συνοριακών αρχών εξακολουθούν να προκαλούν ανησυχία σε επίπεδο ΕΕ. Η Επιτροπός Εσωτερικών Υποθέσεων, Υίνα Johansson, στην απάντησή της από 8 Ιουλίου σε επιστολή που απέστειλαν 5 ΜΚΟ της πρώτης γραμμής, συμπεριλαμβανομένου του ΕΣΠ, σχετικά με τις επαναπροωθήσεις, δήλωσε ότι «οι καταγγελλόμενες επαναπροωθήσεις εκ μέρους των ελληνικών αρχών είναι ιδιαίτερα ανησυχητικές».¹⁶ Αποκρινόμενος ο κ. Μηταράκης δήλωσε ότι «οι κατηγορίες που απευθύνονται στην Ελλάδα είναι παντελώς αβάσιμες και εδράζονται σε πλάνα ή μαρτυρίες που παρέχονται από τη χώρα αναχώρησης».¹⁷

Εξελίξεις σχετικά με τη μετεγκατάσταση

Με το πρόγραμμα μετεγκατάστασης για ασυνόδευτα παιδιά και παιδιά που έχουν χωριστεί από τις οικογένειές τους (ΑΑ) να λήγει τον Οκτώβριο του 2021, οι αρμόδιες υπηρεσίες δε δέχονται πλέον άλλες παραπομπές, προκειμένου να ολοκληρωθούν οι εκκρεμείς.¹⁸ Σύμφωνα με τις πλέον πρόσφατες στατιστικές που δημοσίευσε ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ),¹⁹ συνολικά 885 Ασυνόδευτα Παιδιά (ΑΑ) –από τα 1.600 που ήταν ο στόχος– έχουν μετεγκατασταθεί από το 2020. Μεταξύ αυτών που μετεγκαταστάθηκαν, το 93% ήταν αγόρια και το 7% κορίτσια, με τη Γερμανία και τη Γαλλία να είναι τα κράτη μέλη που υποδέχονται τα περισσότερα από αυτά τα παιδιά.²⁰ Στο πλαίσιο του Προγράμματος Εθελούσιας Μετεγκατάστασης, 3.250 μέλη ευάλωτων οικογενειών με παιδιά, δικαιούχοι και αιτούντες διεθνούς προστασίας έχουν μετεγκατασταθεί, κυρίως στη Γερμανία, στη Γαλλία και στην Ολλανδία.²¹

Μετάβαση στην ενήλικη ζωή

Ως σήμερα, εάν μια υπόθεση ασυνόδευτου ή χωρισμένου από την οικογένειά του παιδιού απορριπτόταν σε πρώτο βαθμό, σε δεύτερο βαθμό υπήρχε η νομική δυνατότητα να παραπεμφθεί η υπόθεση στο Υπουργείο Εσωτερικών, προκειμένου να χορηγηθεί στο παιδί/νεαρό άτομο άδεια διαμονής για ανθρωπιστικούς λόγους, ιδίως εάν το νεαρό άτομο είχε ήδη διαμείνει πολλά χρόνια στην Ελλάδα (σχολική εκπαίδευση, κοινωνικοί δεσμοί). Με τον πρόσφατο νόμο 4825/2021, αυτή η νομική δυνατότητα καταργείται πλέον,²² αφήνοντας τους μη επιλέξιμους νεαρούς

¹⁶ Βλ. Δελτίο Τύπου ΕΣΠ από 19 Ιουλίου 2021 και τη συνημμένη επιστολή της Επιτροπής στην ιστοσελίδα <https://bit.ly/3Cj6G3F>

¹⁷ Η δήλωση από 13 Ιουλίου 2021 είναι διαθέσιμη στην ιστοσελίδα: <https://bit.ly/3yrhL01>

¹⁸ Πληροφορίες από δικηγόρους πεδίου του ΕΣΠ που εργάζονται σε Ασφαλείς Ζώνες.

¹⁹ ΔΟΜ (2021) “Voluntary Scheme for the Relocation from Greece to Other European Countries” (Πρόγραμμα Εθελούσιας Μετεγκατάστασης από την Ελλάδα σε άλλες χώρες της ΕΕ), 5 Αυγούστου 2021, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://greece.iom.int/sites/greece/files/210805.pdf> (στα αγγλικά)

²⁰ Στο ίδιο.

²¹ Στο ίδιο.

²² Παρ. 5 του άρθρου 43 του Ν. 4825/2021 (ΦΕΚ Α 157/04.09.2021). Για τη νομική ανάλυση αυτού του ζητήματος όταν ο νόμος ήταν σε δημόσια διαβούλευση, βλ. άρθρο του προέδρου του ΕΣΠ, Βασίλη Παπαδόπουλου, στην ιστοσελίδα: <https://www.gcr.gr/el/news/press-releases-announcements/item/1432-arthro-tou-proedrou-tou-esp-gia-tin-adeia-diamonis-gia-anthropistikouys-logous>

αιτούντες χωρίς νομικό πλαίσιο κατά τη μετάβασή τους στην ενήλικη ζωή. Η εξέλιξη αυτή, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι οι λιγοστές δομές φιλοξενίας για αυτά τα νεαρά άτομα (18+ ή ESTIA II) παρέχουν μόνο στοιχειώδη κοινωνική υποστήριξη και καμία απολύτως νομική βοήθεια, καθιστά αυτούς τους ευάλωτους αιτούντες ιδιαίτερα ανασφαλείς.²³

Επιπλέον, κατά τη διάρκεια συζήτησης στο πλαίσιο μιας ομάδας εστιασμένης συζήτησης (focus group), που διοργανώθηκε από το ΕΣΠ τον Ιούλιο, η Ειδική Γραμματέας Προστασίας Ασυνόδευτων Ανηλίκων δήλωσε ότι από τον Σεπτέμβριο θα λειτουργεί στην Ελλάδα ένα νέο είδος κέντρου φιλοξενίας για νεαρά άτομα ηλικίας 18-21 ετών.

Ασυνόδευτα παιδιά και παιδιά χωρισμένα από τις οικογένειές τους

Σύμφωνα με στοιχεία της 15ης Ιουλίου 2021, στην Ελλάδα εκτιμάται ότι βρίσκονται 3.148 Ασυνόδευτα Παιδιά (ΑΑ), το 92% των οποίων είναι αγόρια, το 8,2% κορίτσια και το 9,3% παιδιά κάτω των 14 ετών. Η πλειονότητα των ΑΑ στην Ελλάδα προέρχεται από το Αφγανιστάν (33%), το Πακιστάν (20%) και τη Συρία (13%), ενώ το 34% προέρχεται από άλλες χώρες.²⁴

Δομές φιλοξενίας για ασυνόδευτα παιδιά και παιδιά χωρισμένα από τις οικογένειές τους²⁵

# ΑΑ σε δομές μακροπρόθεσμης φιλοξενίας (Ξενώνες/ΥΑΔ)	# ΑΑ σε Ξενοδοχεία	# ΑΑ σε «Ασφαλείς Ζώνες»	# ΑΑ σε ΚΥΤ	# ΑΑ σε ανοιχτές δομές προσωρινής φιλοξενίας (καταυλισμούς)	# ΑΑ υπό προστατευτική φύλαξη
1.711 (1.435 σε Ξενώνες / 276 σε ΥΑΔ)	192	271	120	123	14

Επίσης, περίπου 717 ασυνόδευτα παιδιά και παιδιά που είναι χωρισμένα από τις οικογένειές τους ζουν σε επισφαλείς συνθήκες στέγασης – είτε διαμένουν προσωρινά σε διαμερίσματα μαζί με άλλους, είτε διαμένουν σε καταλήψεις, είτε είναι άστεγα, είτε μετακινούνται συχνά ανάμεσα σε διαφορετικών ειδών καταλύματα.²⁶ Σε πρόσφατη συνέντευξή της, η Ειδική Γραμματέας Προστασίας Ασυνόδευτων Ανηλίκων δήλωσε ότι η τρέχουσα μέγιστη δυνατότητα φιλοξενίας ΑΑ στην Ελλάδα είναι 2.500 παιδιά.²⁷

²³ Πληροφορίες που παρασχέθηκαν στην υποομάδα εργασίας του ΕΣΠ για την Προστασία των Παιδιών στη Βόρεια Ελλάδα στις 17 Ιουνίου 2021.

²⁴ «Επικαιροποιημένη κατάσταση: Ασυνόδευτα Ανήλικα (ΑΑ) στην Ελλάδα», 15 Ιουλίου 2021, διαθέσιμη στην ιστοσελίδα: https://www.ekka.org.gr/images/KOINONIKON-PAREMBASEON/%CE%A3%CE%A4%CE%91%CE%A4%CE%99%CE%A3%CE%A4%CE%99%CE%9A%CE%91_2021/GR_EKK_A_Dashboard_20210715.pdf

²⁵ Βάσει των στατιστικών του ΕΚΚΑ, στο ίδιο.

²⁶ Βάσει των στατιστικών του ΕΚΚΑ, στο ίδιο.

²⁷ Συνέντευξη διαθέσιμη στην ιστοσελίδα: <https://www.scribd.com/document/514175263/Interview-With-Eirini-Agapidaki>

Ο Εθνικός Μηχανισμός για τον Εντοπισμό και την Προστασία Ασυνόδευτων Παιδιών –μία από κοινού πρωτοβουλία της ελληνικής κυβέρνησης, της ΥΑ/ΟΗΕ και ΜΚΟ για την παροχή εναλλακτικής στην προστατευτική φύλαξη των παιδιών²⁸– έχει τεθεί σε λειτουργία μετά από τις αρχικές καθυστερήσεις. Δύο κέντρα φιλοξενίας, ένα στη βόρεια Ελλάδα (Βαγιοχώρι) και ένα στην κεντρική Ελλάδα (Σχιστό) λειτουργούν ως δομές υποδοχής/διέλευσης ΑΑ, όπου θα πρέπει να παραπέμπονται τα παιδιά προκειμένου: α) να υποβάλλουν τις αιτήσεις τους για άσυλο, β) να διεξάγεται η αρχική αξιολόγηση του βέλτιστου συμφέροντός τους, γ) να υποβάλλονται στις ιατρικές εξετάσεις που είναι απαραίτητες για την εισδοχή τους σε δομές και δ) να περνούν από διαδικασία διαπίστωσης ανηλικότητας σε όποιες περιπτώσεις αυτό είναι απαραίτητο.²⁹ Όλες αυτές οι διαδικασίες θα πρέπει να ολοκληρώνονται εντός 3 εβδομάδων. Η χωρητικότητα αυτή τη στιγμή ανέρχεται σε 30 παιδιά ανά μεταβατική δομή φιλοξενίας.

Ανθρωπιστική κατάσταση στην ηπειρωτική χώρα

Σύμφωνα με τον ΔΟΜ, 21.854 άτομα φιλοξενούνται σήμερα σε 28 δομές στην ηπειρωτική Ελλάδα, με 8.892 παιδιά (41%) ανάμεσά τους.³⁰

Κατά τη διάρκεια της καταστροφικής πυρκαγιάς του Αυγούστου στην περιοχή της Βαρυπόμπης, 16 ΑΑ μεταφέρθηκαν προληπτικά από το προαναχωρησιακό κέντρο κράτησης της Αμυγδαλέζας στη δομή φιλοξενίας στην Ελευσίνα.³¹

Έβρος

Σύμφωνα με έκθεση που δημοσίευσε η οργάνωση HumanRights360 τον Ιούλιο του 2021, οι διαδικασίες διαπίστωσης ανηλικότητας στα χερσαία σύνορα της Ελλάδας δημιουργούν σοβαρά προβλήματα στα παιδιά που αιτούνται άσυλο.³² Σύμφωνα με την ισχύουσα Κοινή Υπουργική Απόφαση (ΚΥΑ),³³ τα παιδιά αυτά έχουν στη διάθεσή τους μόνο 15 ημέρες για να παρουσιάσουν τα έγγραφα ταυτοποίησης που διαθέτουν από τη χώρα καταγωγής τους, προκειμένου να αποδείξουν την ηλικία τους εφόσον προσβάλουν το πόρισμα της αρχικής διαδικασίας. Εκτός από την πολύ μικρή χρονική

²⁸ Για περισσότερες λεπτομέρειες, βλ. Κοινό Δελτίο Τύπου «Σε λειτουργία ο εθνικός μηχανισμός για τον εντοπισμό και την προστασία ασυνόδευτων παιδιών σε επισφαλείς συνθήκες», 6 Απριλίου 2021, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://www.unhcr.org/gr/18891-se-leitourgia-o-ethnikos-mihanismos-prostasias-asyndeutwn.html>

²⁹ Πληροφορίες που παρασχέθηκαν στην υποομάδα εργασίας του ΕΣΠ για την Προστασία των Παιδιών στη Βόρεια Ελλάδα στις 15 Ιουλίου 2021.

³⁰ ΔΟΜ, “Supporting the Greek Authorities in Managing the National Reception System for Asylum Seekers and Vulnerable Migrants (SMS)” (Στήριξη των ελληνικών αρχών στη διαχείριση του εθνικού συστήματος υποδοχής για τους αιτούντες άσυλο και τους ευάλωτους μετανάστες), Ενημερωτικό Δελτίο Ιουνίου 2021, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://bit.ly/2Vxgx5o> (στα αγγλικά)

³¹ Ertnews, 3 Αυγούστου 2021, <https://www.ertnews.gr/eidiseis/ellada/stin-eleysina-metafertikan-16-asyndeuyta-prosfygooyia-logo-tis-pyrkagias/>

³² HumanRights360, «Η καταπάτηση των δικαιωμάτων των προσφύγων στην Ελλάδα υπό το πρίσμα της Ευρωπαϊκής Συμφωνίας για το Άσυλο και τη Μετανάστευση – “Παλεύοντας με το σκοτάδι”», διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://www.humanrights360.org/el/i-katapatisi-ton-dikaiomaton-ton-prosfygon-stin-ellada-y-po-to-prisma-tis-eyropaikis-symfonias-gia-to-asylo-kai-ti-metanasteysis-paleyontas-me-to-skotadi/>

³³ ΚΥΑ υπ’ αριθμ. 9889/2020.

προθεσμία, αυτό καθίσταται ιδιαίτερα δύσκολο και λόγω των περιορισμών της ελεύθερης μετακίνησης εντός του ΚΥΤ του Φυλακίου στον Έβρο.

Σύμφωνα με την ίδια ως άνω έκθεση, η απουσία ενός επίσημου κρατικού συστήματος επιτροπείας στο ΚΥΤ προκαλεί αυξανόμενη ανησυχία, καθώς το ισχύον σύστημα επιτροπείας που λειτουργεί με φροντίδα των ΜΚΟ πρόκειται να λήξει σύντομα.³⁴

Ανθρωπιστική κατάσταση στα νησιά του Αιγαίου

Οι επίσημες στατιστικές σχετικά με τον πληθυσμό των προσφύγων και των μεταναστών που διαμένουν στα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου τον Αύγουστο του 2021 έχουν ως εξής:³⁵

	Λέσβος	Χίος	Σάμος	Λέρος	Κως
Διαμένοντες	4051	287	822	101	69
Χωρητικότητα	8000	1014	648	860	816

Λέσβος

Αυτή τη στιγμή, οι άνθρωποι δεν μπορούν να βγαίνουν από τη δομή τις Κυριακές, καθώς, σύμφωνα με τη διοίκηση της δομής, δεν υπάρχει επαρκές προσωπικό για την οργάνωση της εισόδου-εξόδου.³⁶

Στις 28 Ιουλίου, η ΜΚΟ Αλληλεγγύη Λέσβου (Lesvos Solidarity - LeSol) σηματοδότησε την 70ή επέτειο της Σύμβασης για τους Πρόσφυγες του 1951 με ένα βίντεο³⁷ που απεικονίζει την τοποθεσία του νέου ΚΥΤ Πολλαπλών Σκοπών (ΚΥΤΠΣ) στη Λέσβο δίπλα στον χώρο υγειονομικής ταφής απορριμμάτων του νησιού. Όπως σημειώνει η εν λόγω ΜΚΟ, «Με την απόφαση χωροθέτησης του ΚΥΤΠΣ, τα θεσμικά όργανα και οι αρχές της ΕΕ αποδεικνύουν ότι αυτό το κέντρο δε θα αποτελέσει τόπο αξιοπρεπούς υποδοχής και διαμονής, που θα εξασφαλίζει κατάλληλη υποστήριξη και υγειονομική περίθαλψη στον πληθυσμό που θα φτάσει σε ευρωπαϊκό έδαφος αναζητώντας προστασία».

Σάμος

Σύμφωνα με ανακοίνωση του διοικητή της Υπηρεσίας Υποδοχής και Ταυτοποίησης (ΥΠΥΤ), το ΚΥΤ Σάμου στο Βαθύ πρόκειται να κλείσει οριστικά στις 30 Σεπτεμβρίου 2021, ενώ η νέα Κλειστή Ελεγχόμενη Δομή στην περιοχή Ζερβού θα λειτουργήσει από τις 18 Σεπτεμβρίου και μετά.³⁸

³⁴ Σύμφωνα με την ως άνω έκθεση της HumanRights360, η επιτροπεία των ΜΚΟ διήρκεσε 6 μήνες με δυνατότητα παράτασης 3 μηνών, δηλαδή θα λειτουργεί μέχρι τον Σεπτέμβριο του 2021, βλ. σελ. 19.

³⁵ Εθνική Εικόνα Κατάστασης για το προσφυγικό/μεταναστευτικό ζήτημα στα Νησιά του Ανατολικού Αιγαίου, 3 Αυγούστου 2021, διαθέσιμη στην ιστοσελίδα <https://infocrisis.gov.gr/14191/apotyposi-tis-ethnikis-eikonas-katastasis-gia-to-prosfygiko-metanasteftiko-zitima-tin-03-08-2021/>

³⁶ Πληροφορίες που παρασχέθηκαν στην υποομάδα εργασίας του ΕΣΠ για την Προάσπιση και Διεκδίκηση Δικαιωμάτων στις 8 Ιουλίου 2021.

³⁷ Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://bit.ly/3isKvjy>

³⁸ Βλ. σχετικό Δελτίο Τύπου του ΥΜΑ από 29 Ιουλίου 2021, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα:

<https://migration.gov.gr/xekina-ton-septemvrio-i-leitoyrgia-tis-neas-kleistis-elegchomenis-domis-samoy/>

ΚΥΡΙΕΣ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα Κράτη Μέλη της:

- Η ΕΕ και τα Κράτη Μέλη της θα πρέπει να προβληματιστούν σχετικά με την Κοινή Υπουργική Απόφαση για τον χαρακτηρισμό της Τουρκίας ως «ασφαλούς τρίτης χώρας» για τους πρόσφυγες από το Αφγανιστάν, τη Συρία, τη Σομαλία, το Μπαγκλαντές και το Πακιστάν, και να καλέσουν την ελληνική κυβέρνηση να ανακαλέσει την απόφαση.
- Η ΕΕ θα πρέπει να στηρίξει τον σχεδιασμό έκτακτης ανάγκης και την ετοιμότητα για ανθρωπιστική αντίδραση σε περίπτωση αύξησης των αφίξεων από το Αφγανιστάν, με ιδιαίτερη προσοχή στην πιθανότητα αύξησης του αριθμού ασυνόδευτων παιδιών και παιδιών που έχουν χωριστεί από τις οικογένειές τους.
- Τα Κράτη Μέλη θα πρέπει να στηρίξουν τις προσπάθειες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για μετεγκατάσταση παιδιών από την Ελλάδα και συνέχιση της μεταφοράς ασυνόδευτων παιδιών και ευάλωτων οικογενειών. Το πρόγραμμα μετεγκατάστασης της ΕΕ για ασυνόδευτα παιδιά θα πρέπει να επεκταθεί.
- Η Ευρωπαϊκή Ένωση θα πρέπει να ενθαρρύνει την ελληνική κυβέρνηση να βάλει τέλος στον υπερσυνωστισμό και στις επισφαλείς συνθήκες στα νησιά, επιταχύνοντας παράλληλα τη μεταφορά των πλέον ευάλωτων στην ηπειρωτική χώρα, και να παράσχει βοήθεια στην ελληνική κυβέρνηση προκειμένου να πράξει τα ανωτέρω.
- Η Ευρωπαϊκή Ένωση θα πρέπει να αναπτύξει έναν μηχανισμό παρακολούθησης/εποπτείας των θεμελιωδών δικαιωμάτων στα σύνορα της ΕΕ, ο οποίος να καλύπτει ευρύ φάσμα ώστε να περιλαμβάνει όλες τις παραβιάσεις θεμελιωδών δικαιωμάτων στα σύνορα και να διαθέτει επαρκείς πόρους ώστε να διασφαλίζεται η ουσιαστική συνεισφορά του στην ενίσχυση της λογοδοσίας.
- Καλούμε τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα να διασφαλίσουν ότι οι δεσμεύσεις που περιλαμβάνονται στη Στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) για τα Δικαιώματα του Παιδιού θα αντανakλώνται και θα ενσωματώνονται στην τελική εκδοχή του Συμφώνου της ΕΕ για τη Μετανάστευση και το Άσυλο.

Η Ελληνική Κυβέρνηση θα πρέπει:

- Να ανακαλέσει την Κοινή Υπουργική Απόφαση του Ιουνίου 2021, με την οποία η Τουρκία χαρακτηρίζεται ως «ασφαλής τρίτη χώρα» για τους πρόσφυγες.
- Να αποκλείσει άμεσα από το πεδίο εφαρμογής της ως άνω ΚΥΑ τα ΑΑ και τις ευάλωτες οικογένειες και να εξετάσει τις αιτήσεις τους επί της ουσίας.
- Να θεσμοθετήσει ένα αποτελεσματικό και βιώσιμο σύστημα επιτροπείας, όχι μόνο στα σύνορα της Ελλάδας αλλά και σε ολόκληρη τη χώρα.

- Να διασφαλίσει ότι όλοι οι αιτούντες άσυλο έχουν ουσιαστική πρόσβαση σε κατάλληλη νομική συνδρομή, ψυχοκοινωνική στήριξη και υπηρεσίες διερμηνείας πριν από τη συνέντευξή τους στην Υπηρεσία Ασύλου.
- Να διασφαλίσει ότι οι διαδικασίες εκτίμησης ανηλικότητας διεξάγονται με πραγματικό στόχο την προστασία των παιδιών και ότι τα άτομα των οποίων εκτιμάται η ηλικία απολαμβάνουν το ευεργέτημα της αμφιβολίας. Θα πρέπει να αναγνωρίζονται οι δυσκολίες πρόσβασης των προσφύγων σε έγγραφα από τις χώρες καταγωγής τους και οι διαδικασίες να μη βασίζονται αποκλειστικά ή κατά κύριο λόγο σε αυτά, δίνοντας προτεραιότητα σε άλλες διαδικασίες στις περιπτώσεις που οι ενδιαφερόμενοι δεν μπορούν να τα προσκομίσουν.
- Να εξασφαλίσει απρόσκοπτη πρόσβαση σε ποιοτική εκπαίδευση στα παιδιά κάθε ηλικίας και εθνικότητας, σύμφωνα με τα άρθρα 28 και 29 της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, ανεξάρτητα από το νομικό τους καθεστώς. Οι τάξεις υποδοχής και ο τρόπος μεταφοράς των παιδιών στο σχολείο θα πρέπει να σχεδιάζονται έγκαιρα.
- Να παρέχει στα παιδιά που κλείνουν τα 18 καθεστώς διαμονής που να μπορεί να τα υποστηρίξει αποτελεσματικά κατά τη μετάβασή τους στην ενήλικη ζωή. Στα νεαρά άτομα που διαμένουν σε καταλύματα 18+ θα πρέπει να παρέχεται νομική βοήθεια και ψυχοκοινωνική στήριξη.
- Να παρέχει υπηρεσίες προστασίας σε άστεγα ΑΑ που ζουν στους δρόμους ή σε επισφαλείς συνθήκες στέγασης και να ενισχύσει περαιτέρω τον Εθνικό Μηχανισμό για τον Εντοπισμό και την Προστασία Ασυνόδευτων Παιδιών της Ειδικής Γραμματείας Προστασίας Ασυνόδευτων Ανηλίκων, προκειμένου να καταργηθεί στην πράξη η προστατευτική φύλαξη όλων των παιδιών στην Ελλάδα.

© Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες και Save the Children International, Αύγουστος 2021
Το έγγραφο αυτό συνέταξε η Αγάπη Χουζουράκη, επιμελήθηκε ο Daniel Gorevan και μετέφρασε η Φωτεινή Πίπη.

Φωτογραφία εξωφύλλου: Κλειώ Νικολοπούλου, Αθήνα, Αύγουστος 2021

* Το όνομα του παιδιού έχει αλλαχθεί για λόγους προστασίας του.